

เทศน์เช้า วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราเกิดมาเป็นคน เห็นไหม เกิดมาเป็นคน เกิดมาเป็นสัตว์มันต้องมีอาหาร เรากินข้าวทุกวัน กินข้าวทุกวันกินวันละหลายๆ มื้อ พระนะเวลาถือธุดงค์กินข้าววันละมื้อ นี่แล้วยังมีพระผ่อนอาหารอดอาหารด้วย เราต้องกินข้าวทุกวัน อาหารเป็นการดำรงชีวิต แต่หัวใจล่ะ? หัวใจมันกินอะไรเป็นอาหารล่ะ? เรากินอาหาร เห็นไหม เรากินอาหารเราถูกใจว่าสิ่งนี้อร่อยมาก นี่มันอร่อยที่ลิ้น แล้วใจมันได้อะไรล่ะ? มันได้ความสะใจ ได้ความสะใจใช่ไหม? แต่เวลามันเดือดร้อนล่ะ?

กินอาหารแล้วมีความสุข มีความสุขเพราะเราได้กินอาหาร กินอาหารแล้วสิ่งที่อาหารมันไปอยู่ในกระเพาะอาหาร เสร็จแล้วมันก็ขับถ่ายทิ้งไป แต่ความเจ็บช้ำน้ำใจเข้าไปสะสมในใจแล้วมันไม่มีใครขับถ่ายมันออก มันจะฝังใจไปอย่างนั้น ถ้าฝังใจอย่างนั้นเอาสิ่งใดมารักษามันล่ะ? นิกรรมโอสถ เวลาเรากินอาหารเรากินเพื่อดำรงชีวิต แต่หัวใจปล่อยให้มันเร่ร่อน ถ้าหัวใจปล่อยให้มันเร่ร่อน มันไม่มีสิ่งใดเป็นที่พึ่งอาศัย

ฉะนั้น หน้าที่การงานของเราทางโลกเราก็ทำ ถ้าเราทำของเราแล้วนะ นี่เวลาเราบอกปฏิบัติธรรมเป็นชีวิตประจำวันๆ เราต้องมีสติมีปัญญาตลอด นั่นเป็นเครื่องผ่อนคลายเท่านั้น เป็นการบรรเทาทุกข์ ถ้าเป็นการบรรเทาทุกข์นะ บรรเทาทุกข์ให้มันมีสติปัญญา คนถ้ามีสติขึ้นมามันไม่น้อยเนื้อต่ำใจจนถึงกับว่าประชดตัวเอง แต่ถ้ามันมีสติปัญญาขึ้นมา เห็นไหม มันว่าสิ่งนี้มันเป็นที่พึ่งอาศัย

สิ่งนี้เราเกิดมาเป็นคน เวลาคนที่จิตใจเขาเข้มแข็งขึ้นมาเขาไม่น้อยเนื้อต่ำใจของเขา เขาทำอะไรเขาทำตามหน้าที่ของเขา ทำตามหน้าที่ของเขานะ ทำแล้วก็คือทำแล้วกัน เพราะ เพราะคนเกิดมานี้เกิดมาตามกรรม มีอำนาจวาสนาของคนแตกต่างกัน ถ้าแตกต่างกัน สิ่งที่ทำมามันสมควรความปรารถนาและไม่สมควรความปรารถนาถ้าคนที่มีปัญญา แต่ถ้าคนไม่มีปัญญา เห็นไหม มันประชดตัวเอง ประชดสังคม ประชดทุกๆ อย่างไปเลย แล้วผลที่ได้รับนั้นก็คือผลเสียของตัวเอง ไม่มีใครเสียกับเราหรอก จิตใจของเรานั้นล่ะมันทำให้เราเสียหายเอง

แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เห็นไหม ถึงใครจะกลั่นแกล้ง ถึงใครจะทำร้ายเรา นั่นมันก็เรื่องของ เขา ถ้าเรารักษาใจของเราได้ แต่ถ้าจิตใจของเราอ่อนแอไม่ต้องเขามากลั่นแกล้งเราหรอก เรา เข้าใจผิดไปเอง เราเข้าใจผิดไปเอง เราไปกว้านความเดือดร้อนมาใส่หัวใจเราเอง เราทำให้เรา ทุกข์ยากไปเองไง แต่ถ้าเรามีสติปัญญา แม้แต่เขาจะทำลายเราขนาดไหน นั่นมันก็เรื่องเวรเรื่อง กรรม ถ้าเรามีสติปัญญาของเราเราจะรักษาของเรา

นี่ถ้ามีปัญญา ถ้ามีปัญญาเราต้องเลี้ยงหัวใจของเรา ถ้าเราหล่อเลี้ยงหัวใจของเราได้ สิ่งที่เป็นเรื่องโลกๆ เราจะไม่เดือดร้อนไปกับเขาเลย ถึงมันจะมีอุคมสมบรูณ์ขนาดไหน เราก็ใช้ ประโยชน์แค่ดำรงชีวิต สิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์กับโลกถ้าเราเสียสละไป ถ้ามันจะทุกข์จนเจ็บใจ ขนาดไหน ถ้าเรามีสติปัญญาของเราะเรายังมีชีวิตอยู่ เรายังมีลมหายใจอยู่ เรายังทำคุณงาม ความดีได้ เรายังมีสติปัญญาจะแก้ไขวิกฤติในชีวิตของเราได้

ถ้ามันแก้ไขนี้ได้ นี่มันจะพ้นจากเวรจากกรรม แต่ถ้ามันปลดเปลื้องจากที่นี่ไม่ได้ เวลา คนตายไป เวลาตายไป เห็นไหม นี่ถ้าทำบุญกุศลไปเกิดบนสวรรค์ ในชั้นพรหม ในชั้นสิ่งที่มี ความสุขสมความปรารถนา แต่ถ้ามันเกิดมาโดยอกุศลมันลงนรกอเวจีไปล่ะ? สิ่งนั้นใครจะแก้ไข นี่มันต้องเสวยทุกข์จนกว่าจะหมดเวรหมดกรรม อย่าเขียนเสือให้วัวกลัว ไม่มีหรอก นรก สวรรค์ ไม่มี นี่เขาวางกันไปไง

นรกสวรรค์ไม่มีนะ เวลามันเจ็บซ้ำในหัวใจมันยิ่งกว่านรก หัวใจที่มันบีบคั้นในหัวใจ นี่ สวรรค์ในอก นรกในใจ มันบีบคั้นเอาจนร้องห่มร้องไห้ มันบีบคั้นเอาจนหัวที่มบ่อ นรกไม่มีใช้ ใหม? นรกสวรรค์มันเกิดนรกสวรรค์จากใจ นี่มันเป็นนรกสวรรค์เพราะเรายังเป็นมนุษย์ไง ถ้าเราเป็นมนุษย์ เห็นไหม อำนาจวาสนาของความเป็นมนุษย์มันรองรับสิ่งนี้ไว้ ชีวิตนี้ยังเป็น มนุษย์อยู่ แต่หัวใจมันบีบคั้น มันตคนรกทั้งเป็น แต่ถ้ามีความสุขล่ะ นี่เราขึ้นสวรรค์ทั้งเป็น เรา ขึ้นสวรรค์ทั้งเป็น แล้วเป็นมนุษย์นี่มนุสสเดรัจฉาโน มนุสสเทโว

เราเป็นมนุษย์ สถานะของมนุษย์มันรับไว้ แต่ถ้ามันตายไป มันตายไปมันได้ภพชาติ นั้น มันไม่มีสถานะของมนุษย์รับไว้ มันต้องเสวยกรรมตามนั้น ถ้ามันเสวยกรรมตามนั้นใครจะไป ช่วยเหลือล่ะ? มันก็ต้องเสวยภพเสวยชาติ นั้นไป ถ้ามันเสวยภพเสวยชาติ นั้นไป เห็นไหม นี่สิ่ง นั้นบอกว่าเวลาสวรรค์ในอก นรกในใจที่มันบีบคั้นเรายังแก้ไขได้ สิ่งนั้นมันจะแก้ไขได้ต่อเมื่อ มันหมดเวรหมดกรรมเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมาละ จากอเวจีขึ้นมา มันจะเลื่อนขึ้นมาบ่อยครั้งเข้า

จนมาเป็นเปรต จนมาเป็นเดรัจฉาน มาเป็นมนุษย์ ถ้ามั่นตามผลของวิญญูณะนะ แต่คนมีบุญกุศล
มันเปลี่ยนแปลงได้มากกว่านั้น มันทำให้ดีได้มากกว่านั้น

ฉะนั้น เราเป็นชาวพุทธไง เราถึงมาทำบุญกุศลกัน มาทำบุญกุศลกัน การเสียสละนี้เห็นว่า
เป็นของเล็กน้อย การเสียสละนี้มันเป็นวัตถุทานนะ แต่หัวใจที่ยิ่งใหญ่ สิ่งเล็กน้อยที่มีศรัทธา มี
ความเชื่อมั่น นี่สิ่งที่สละ แม้แต่ของเล็กน้อยมันจะมหาศาลขึ้นมาด้วยความรู้สึก จิตใจมันจะ
มหาศาลนะ ของมหาศาลแต่จิตใจมันมีแต่ความกอดัน มันมีแต่ความไม่แน่ใจ สิ่งมหาศาลมันก็
เป็นของเล็กน้อย สิ่งที่เสียสละนี้เป็นค่าของน้ำใจ มันเป็นการแสดงออกของใจ ใจมันแสดงออก
มันต้องมีการกระทำ

ฉะนั้น ถ้ามีการกระทำ มีการเสียสละขึ้นมา นี่เป็นบุญกุศล สิ่งที่เป็นทิพย์ๆ เราคิดถึงสิ่งที่
เราเสียสละมาตั้งแต่นานเนกาเลมาแล้วมันก็ยังสดๆ ร้อนๆ อยู่ แต่ของถ้าเก็บไว้มันเสียหายหมด
นี่ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอนไว้ว่า เวลาไฟไหม้ นะ ถ้าใครขนของออก
จากบ้าน สิ่งนั้นจะเป็นสมบัติที่เหลือจากไฟไหม้ สิ่งที่เสียสละออกไปในปัจจุบันนี้ เห็นไหม ขน
มันออกไป ขนมันออกไป นั่นละสมบัติของเรา สิ่งที่เราสะสมไว้ เวลาเราตายไปนะ สมบัตินี้เรา
ใช้สอยไป มันปลัดพรากจากเราไป เวลาเราจากมันไป นี่เราปลัดพรากจากเขา เขาปลัดพรากจาก
เรา

“ชีวิตนี้มีการปลัดพรากเป็นที่สุด”

ของที่สะสมไว้ไม่ใช่เป็นของเราเลย ของที่สะสมไว้เป็นของคนอื่นทั้งนั้นเลย แต่ของที่
เสียสละไปเป็นของเราเพราะเราเสียสละ หัวใจนี้มันรับรู้ เราเป็นคนเสียสละ นี่สิ่งที่เป็ทิพย์ๆ ใจ
นี่เป็นคนรับรู้ มันไปกับเรา เวลาทำบุญกุศลไป อุทิศส่วนกุศลๆ แต่ของเราไม่ต้อง เอาไปเอง เรา
เอาของเราไปเอง นี่เราเสียสละไปเอง เพราะความรู้สึกนึกคิดนี้ เพราะเวลาจิตนี้ออกจากร่างไป
ความรู้สึกนี้ออกจากร่างนี้ไป แล้วความรู้สึกนี้มันได้ทำของมันไว้ มันได้สะสมของมันไว้ มันรู้
ของมันไหม? ถ้ามันรู้มันเอาของมันไปเอง ไม่ต้องให้ใครอุทิศส่วนกุศลมาให้ เราเอาของเราไป
เอง

นี่พูดถึงบุญกุศลนะ แต่ถ้าเวลาปฏิบัติล่ะ? เราปฏิบัติ เวลาเราปฏิบัติพุทธะ พุทธะ พุทธะ
เราทำความสงบของใจเข้ามา นี่ทำทานร้อยหนพันหน ไม่เท่ากับถือศีลบริสุทธิ์หนหนึ่ง ถือศีล
บริสุทธิ์ร้อยหนพันหน ไม่เท่ากับทำความสงบของใจหนหนึ่ง ทำความสงบของใจร้อยหนพัน

หน ไม่เท่ากับปัญญาที่เกิดจากสมาธิหนหนึ่ง เพราะปัญญานั้นมันจะชำระล้างกิเลสไป มันจะชำระล้างสิ่งที่เราไปยึดมั่นถือมั่นไป นี่เรากินอาหารทุกวันๆ กินวันละหลายๆ มื้อนะเพื่อบรรเทาทุกข์ กินแล้วอึดหนักสำราญ ถ้าหิวนะ หิวกระหายจนขาดอาหารตายได้

จิต จิตถ้ามันทุกข์ร้อนของมัน มันมีความบีบคั้นของมันใช่ไหม? เวลามันมีความสุขของมัน มีความสุข มีความรื่นเริงของมัน แต่ทุกดวงใจว่าแห้ว จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่เสรี หอมองไปด้วยกิเลส จิตเดิมแท้ที่ส่องใส มีความส่องใส มีความว่าง มีความสุข แต่มันก็เฉา มันก็ว่าแห้ว มันก็ไม่มีใครไปดูแลมัน มันส่องใสเดี๋ยวมันก็เสรี หอมอง มันคิดขนาดไหนเดี๋ยวมันก็เสื่อม มันมีเจริญขึ้นแล้วมันก็ต่ำลงเป็นธรรมดา ไม่มีสิ่งใดคงที่

เรามีปัญญาของเรา ปัญญามันจะแยกแยะ ปัญญามันจะแก้ไข ปัญญาอย่างนี้ถ้าเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมา เห็นไหม นี่สิ่งนี้เราไปแก้ไขของเราเอง จิตดวงนี้ ความลับไม่มีในโลก เราทำสิ่งใดไว้จิตเรารู้ทั้งนั้นแหละ แล้วจิตมันแก้ไขตัวมันเอง การแก้ไขตัวมันเอง นี่ภาวนามยปัญญา ปัญญาที่ชำระล้าง ปัญญาที่จะเข้ามาแก้ไข ปัญญาจากข้างนอกเป็นปัญญาที่เกิดขึ้นมาจากสัตยชาติญาณมนุษย์ ปัญญาอย่างนี้มันเป็นปัญญาของโลกใจ

มนุษย์คิดอย่างไร? เทวดาคิดอย่างไร? พรหมคิดอย่างไร? สัตว์เดรัจฉานมันคิดอย่างไร? นีนรกอเวจีเขาคิดอย่างไร? คนที่ตกนรกอเวจีมันอยากจะพ้นจากทุกข์ นี่สัตว์เดรัจฉานมันเห็นคนทำกุศลมันก็อิจฉา สัตว์มันเห็นคนนะมันอิจฉามาก คนมีอิสรภาพ สัตว์มันต้องคอยรักษาตัวมัน พลาดนะเป็นอาหารของสัตว์ใหญ่เลย มันรักษาชีวิตของมันนะ มันทุกข์มันยาก มันระแวงไปไหนมันมีแต่ความทุกข์ทั้งนั้นแหละ

แม้แต่กินอึดหนักนะ เวลากินหญ้าของมันอึดหนักมันก็ต้องรักษาชีวิตมัน เผลอเป็นโดนคาบไปเลย นี่มันทุกข์ร้อนขนาดไหน มันเห็นคนมันอิจฉามากเลย คนเขามีกฎหมายคุ้มครอง คนเขามีศักดิ์ศรี คนเขามีปัญญา คนเขาทำคุณประโยชน์ได้ สัตว์มันมองมันก็คิดของมันนะ นี่สัตว์คิดอย่างไร? มนุษย์คิดอย่างไร? เทวดาคิดอย่างไร? พรหมคิดอย่างไร?

ความคิดมาจากไหน? ความคิดมาจากจิต ถ้าความคิดมาจากจิต เวลาความคิดของเราเกิดขึ้นมา สิ่งที่เป็นปัญญาของเราที่เกิดขึ้นมันก็เกิดจากจิต มันเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว ธรรมชาติอยู่แล้ว ธรรมชาติอย่างนี้มันส่งออก แล้วเวลาเราคิด นี่ชีวิตนี้มาจากไหน? เราศึกษาธรรมะแล้วเราอยากจะเข้าใจธรรมะ แล้วคิดส่งออกมันจะไปไหนล่ะ?

ทำความเข้าใจของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบเข้ามา นี่ปัญญาจากจิต ปัญญาจากสมองนะ ปัญญาสัญชาตญาณเกิดจากสมอง สมองเป็นศูนย์ประสาท สั่งให้ร่างกายเคลื่อนไหวอย่างไร อยากรู้ได้อะไรมันก็สั่งให้ทำตามที่มันสั่ง แต่เวลามันสงบเข้ามาเป็นตัวมันเอง มันจะสั่งใครล่ะ?

มันสั่งใครไม่ได้ พอสั่งใครไม่ได้ก็ทำอะไรไม่ได้เหมือนกันด้วย พอจิตสงบเข้ามาทำไม่เป็น พอจิตสงบเข้ามาเนี่ย โอ๊ย ว่างๆ อย่างนี้นะพระพุทธเจ้าสอนให้ปล่อยวาง ปล่อยวางก็คือ นิพพาน นิพพานก็คือความว่าง เวลามันสงบเข้าไปถึงตัวมันทำอะไรไม่เป็นนะ แต่โดยสัญชาตญาณมันคิดเก่ง ส่งออกนี่เก่งมาก อู๊ย พระพุทธเจ้าว่าอย่างนั้น พระพุทธเจ้าบอกความว่าง พระพุทธเจ้าว่ากิเลส พระพุทธเจ้าว่าอวิชชา...รู้ไปหมด แล้วก็สร้างภาพเหมือนหมดเลย แต่ไม่รู้ไม่รู้เพราะมันทำอะไรของมันไม่ได้ไง

เวลาจิต นี่เราพุทโธ พุทโธ จิตสงบเข้ามา แล้วใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาที่เราใช้มันเป็นปัญญาเกิดจากจิต ปัญญาเกิดจากสัญชาตญาณ ปัญญาเป็นโลกีย์ปัญญา คือปัญญามันเกิดแล้ว เราไม่คิดมันก็เกิด นี่คุณสิความคิดมันเกิดตลอดเวลาเลย แล้วพยายามหยุดมันก็หยุดไม่ได้ด้วย เราคิดเรื่องธรรมะ เราตรีกในธรรมะ ตรีกในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรีกใน ความเกิดและความตาย พอตรีกแล้วมันสลดสังเวชเข้ามา มันปล่อยเข้ามา มันปล่อยความคิด มันปล่อยความคิดแล้วมันก็ปล่อยๆ ปล่อยบ่อยๆ เข้า นี่ปัญญาอบรมสมาธิ พอถึงตัวมันเองคิดไม่เป็นอีก คิดไม่ได้ คิดไม่เป็น

นี่เราต้องตั้งใจแล้วตั้งสติไว้ คอยดู คอยดูว่าเวลามันเสวยอารมณ์ ความคิดเริ่มต้นเกิดอย่างไร? จุดเริ่มต้นของความคิดมันเกิดที่ไหน? นี่ถ้ามันเห็นของมันนะ จิตสงบมันเสวยอารมณ์ ถ้ามันไม่เสวยอารมณ์ มันไม่เสวย มันไม่กิน เห็นไหม เรากินข้าวทุกวันนะ จิตมันกินความคิด กินความรู้สึกนึกคิด จิต นี่จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส มันจะข้ามพ้นกิเลสมันต้องเห็นตัวมัน ตัวมันจับอาการได้ จับความรู้สึกนึกคิด จับสิ่งที่มันไม่เข้าใจ จับสิ่งที่มัน ไปยึดมันถือมัน ถ้ามันจับได้ มันเห็นได้

จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นความคิด ถ้าจิตเห็นความคิดมหัศจรรย์มากนะ พอจิตเห็นความคิด อ้อ ความคิดเก๋ๆ เขินๆ ความคิดมันเข้ามาไม่ได้ ความคิดมันกระตุกกระดิกไม่ได้ เวลาพระอรหันต์นะ เวลาชำระกิเลสสิ้นไปแล้ว นี่ภารา หเว ปัญจักขันธา ภาระ ชั้นนี้เป็นภาระ ชาติ

ขั้นนี้เป็นภาวะ มันก็เหมือนทางจิ้งจกมันคืบอยู่ข้างนอก คืบขลุกลกๆ นะ ทางจิ้งจกมันขาด จากตัวมันไป นี่มันก็คืบอยู่นั่นนะ มันคืบอยู่นั่นนะ

จิตถ้ามีสติปัญญามันรู้เท่าความคิด เห็นความคิดอยู่นั่นนะ เหมือนทางจิ้งจกมันคืบอยู่นั่นนะ กอกแกกๆ นั่นนะ เอ๊ะ! ทำไมมันไม่มีอารมณ์ล่ะ? ทำไมเราไม่คิดตามมันไปล่ะ? เห็นไหม ถ้ามันเห็นของมัน มันจับของมันนะ แล้วมันพิจารณาของมัน รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่ใช่จิต ถ้าจิตมันพิจารณาของมันได้ จับของมันได้ พิจารณาของมันได้ เรากินอาหารทุกวัน จิตมันได้บริหารจัดการของมัน มันได้พิจารณาของมัน มันได้แยกแยะของมัน นี่วิปัสสนาญาณ ญาณที่ชำระกิเลส

นี่เขาว่าสมณะแก้กิเลสไม่ได้ จิตสงบแก้กิเลสไม่ได้หรอก มันแก้ด้วยปัญญาๆ นั่นนะ แล้วปัญญาของใครล่ะ? ถ้าปัญญาที่มันใช้อยู่ปัญญาที่กิเลสทั้งนั้นแหละ ปัญญาที่กิเลสเพราะอะไร? เพราะมันเกิดจากสัญชาตญาณ เกิดจากธรรมชาติของจิต จิตที่มันคิดไปเองโดยธรรมชาติของมัน แล้วตัวเราก็นั่งในธรรมะของมัน ตัวมันเองไม่เป็นอิสระไง แต่ถ้าทำความสงบของใจเข้ามา พอใจสงบเข้ามา ใจมันเป็นอิสระขึ้นมา แล้วใจมันเห็นของมัน มันจับของมันได้

นี่มันเป็นงานของใจดวงนี้ เป็นงานของใจดวงนี้เพราะใจดวงนี้มันเป็นอิสระ เพราะมันสงบระงับของมันเข้ามา มันเป็นอิสระเข้ามา แต่เราทำบุญกุศลเข้ามา เราเกิดเป็นมนุษย์ พอเกิดเป็นมนุษย์ เราถึงมีสัญชาตญาณเราถึงมีสถานะของมนุษย์ สถานะของมนุษย์ก็มีความรู้สึกนึกคิดเป็นธรรมดา นี่มันเป็นสถานะของมนุษย์ แล้วมนุษย์มันมีกิเลสร้อยรัดมา มันมีสังโยชน์ร้อยรัดมา มันก็หมุนไปเป็นธรรมชาติไป

ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติไป แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติไป ธรรมชาติ เราวางธรรมชาติ เราถูกรอบธรรมชาติ ธรรมะเหนือธรรมชาติ เพราะธรรมชาติคือวัฏฏะ ธรรมะเหนือธรรมชาติเพราะมันถูกรอบหมด แล้วมันทั้งหมด มันสลัดทั้งหมด มันทิ้งธรรมชาติ มันเหนือธรรมชาติไป เพราะธรรมชาติไม่มีอำนาจกับจิตดวงนั้นไง ถ้าไม่มีอำนาจกับจิตดวงนั้น นี่ไง ธรรมะเหนือธรรมชาติ เพราะว่าธรรมชาติคือวัฏฏะ คือมันเป็นไปโดยสัจจะ โดยธรรมชาติ แต่ธรรมะมันเหนือ มันทำลายได้หมดเลย

นี่ถ้าจิตมันได้ฝึกฝนอย่างนี้ อาหารเรากินทุกวันนะ กินเพื่อดำรงชีวิต จิตถ้ามันได้ฝึกหัดตัวมันเอง แล้วฝึกฝนตัวเองจนตัวเองพัฒนาขึ้นมาจะ จิตดวงนี้มหัศจรรย์มาก นี่เวลามันทุกข์มัน

ร้อน เวลาเกิดในวิญญูะ เกิดมาก็ภพก็ชาติก็ไม่รู้จักตัวเอง เกิดมาชาติใดก็เป็นคนๆ นั้น เกิดมา
สถานะใดก็เป็นคนนั้น แต่เวลาจิตมันพิจารณาเข้าไปถึงที่สุด มันไปสำรวจ มันไปคายออก มัน
จะคายอะไรออกล่ะ? คายสิ่งที่มันฝังอยู่ในหัวใจ มันรู้รอบ รู้ครบกระบวนการของมัน จิตนี้มา
จากไหน มาเป็นปัจจุบันอย่างไร แล้วมันจะไปอนาคตอย่างไร แล้วมันชำระแล้วมันถึงที่สุด
อย่างไร นี่ถ้ามันรู้รอบของมัน จบสิ้นกระบวนการของมัน

นี่เรามากันเพื่อเหตุอันนั้นนะ เราทำบุญกุศลของเราเพื่อให้เกิดเขavn เกิดปัญญา เกิดอำนาจ
วาสนา มันถึงจะได้ย้อนกลับมาดูตัวเรา ถ้ามันมีอำนาจวาสนา ความคิดอันละเอียด งานอัน
ละเอียด งาน เห็นไหม เขาบอกว่าพระนี่บวชมาแล้วเป็นภาระสังคม ไม่เห็นทำหน้าที่การทำงานเลย
พระนี่นะเดินจงกรม นั่งสมาธิ ภาวนา งานที่เอาความรู้สึกนึกคิดไว้อยู่ที่อำนาจของเรา งานนี้
ยิ่งใหญ่มา งานอาบเหงื่อต่างน้ำมันเป็นงานภายนอก งานที่เอาความรู้สึกนึกคิดในหัวใจเราไว้
ในอำนาจของเรา แล้วชำระล้างมัน ดีแต่มันจนกว่ามันถึงที่สุด พอถึงที่สุดแล้วนะร่วมโพธิ์ร่วมไทร

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์ เป็นครูสอนตั้งแต่พรหมลงมา นี่
หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านอยู่ในป่าในเขาของท่าน เวลาท่านทำหัวใจของท่านสิ้นสุด
กระบวนการของท่านไป ทุกคนต้องไป คนป่วยไปหาหมอ จิตมันป่วยไข้ต้องไปหาผู้รู้เพื่อจะ
แก้ไข ถ้าแก้ไขแล้วเราพยายามบริหารจัดการจิตใจของเราให้มันเข้มแข็งขึ้นมา ให้มันหายจากการป่วย
ไข้ ให้มันเข้มแข็งแล้วมันพิจารณาของมัน ให้มันพ้นจากกิเลส ให้มันพ้นจากวิญญูะ สิ่งที่พ้นจาก
วิญญูะไปมันจะเป็นอิสรภาพ

สิ่งที่เขาอุทิศส่วนกุศลไป นั่นฝากกันไป เวลาเราทำของเรามันไปกับเรา แล้วถ้ามันเป็น
จริงในหัวใจของเรานั้นมันจะเป็นจริงขึ้นมา เห็นไหม นี่ก็คือผลของพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา
สอนถึงที่สุดแห่งทุกข์ พระพุทธศาสนาสอนให้เราเสียสละ สอนให้เราทำบุญกุศล สอนให้เรา
รักษาตัวเรา สอนให้รักษาใจของเรา สอนให้ชำระล้างกิเลส สอนถึงที่สุดแห่งทุกข์ ร่วมโพธิ์ร่วม
ไทร แล้วนรกมันจะได้อาศัย เอวัง